

Justitiekottets betänkande

1976/77:8

med anledning av motion om auktorisation av advokater

Motionen

I motionen 1975/76:713 av herr Ekinge (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag beträffande överförande av auktorisationen av advokater till lämplig statlig myndighet.

Som motivering för yrkandet anför motionären huvudsakligen att all auktorisation, legitimation och motsvarande prövning blivit överförd till statlig myndighet med undantag för auktorisation av advokater samt att det med nuvarande ordning finns risk för att kollegiala förvecklingar och liknande kan medföra att opartiskhet och objektivitet kommer i kläm vid behandlingen av medlemsärenden. Ett överförande till statlig myndighet skulle enligt motionären skapa garantier för offentlig insyn i och offentligt inflytande över auktorisationsregleringen. Motionären gör bl. a. en jämförelse med 1973 års lagstiftning om auktorisation av revisorer, varigenom kompetensprövningen beträffande denna yrkesgrupp överflyttades från handelskamrarna till kommerskollegium.

Nuvarande ordning

De grundläggande bestämmelserna om det svenska advokatväsendet ges i 8 kap. rättegångsbalken (RB). Enligt 1 § skall det finnas ett allmänt advokatsamfund med stadgar som fastställs av regeringen. Benämningen advokat får användas endast av den som är ledamot av samfundet.

Till ledamot av advokatsamfundet får enligt 2 § antas endast den som är svensk medborgare, äger hemvist inom riket och fyllt tjugofem år samt avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov (juris kandidatexamen) och förvärvat sådan praktisk utbildning, som föreskrivs i samfundets stadgar. Stadgarna innebär i detta hänseende att den sökande efter examen skall under minst fem år på tillfredsställande sätt ha utövat praktisk juridisk verksamhet, varvid han under minst tre år skall ha ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten antingen som biträde hos advokat eller på rättshjälpsanstalt eller för egen räkning. Enligt 2 § krävs vidare att den sökande har gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt befinns lämplig att utöva advokatverksamhet. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd får inte antas till ledamot. Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller utmättningsman får ej antas till ledamot. Samma antagningshinder gäller den som eljest är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte samfundets styrelse medger undantag. Vad nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid

allmän advokatbyrå. Ansökan om inträde i advokatsamfundet prövas enligt 3 § av samfundets styrelse.

I 4 § ges bestämmelser om advokatyркets utövning. Enligt paragrafen skall advokat vid utövande av sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och i allt iakttä god advokatsed. Lagrummet föreskriver vidare bl. a. skyldighet för advokat att hålla penningmedel och andra tillgångar, som tillhör hans huvudmän, skilda från vad som tillhör honom.

Enligt 6 § utövas tillsyn över advokatväsendet av advokatsamfundets styrelse. Styrelsen har att tillse, att advokat såväl vid utförande av talan inför domstol som i sin övriga verksamhet fyller de plikter som åvilar honom. Justitiekanslern (JK) äger att hos styrelsen eller annat samfundets organ (samfundets disciplinnämnd) påkalla åtgärd mot advokat, som åsidosätter sin plikt eller ej längre är behörig att vara advokat.

I 7 § regleras olika former av disciplinärt ingripande mot advokat. Om advokat i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller om han eljest förfar oredligt skall han uteslutas ur samfundet. Är omständigheterna mildrande, kan han i stället tilldelas varning. Åsidosätter advokat eljest de plikter som advokat som åvilar honom, kan han meddelas varning eller erinran. Om omständigheterna i fall som sist angetts är synnerligen försvårande kan han uteslutas.

Fråga om påföljd för indisciplinärt förfarande av advokat prövas enligt lagrummet av samfundets styrelse eller annat samfundets organ (disciplinnämnden).

I paragrafen behandlas vidare bl. a. verkan av att advokat inte längre fyller de formella behörighetsvillkor som uppställs i 2 §. Inträder sådant förhållande, förlorar t. ex. advokat sitt svenska medborgarskap eller blir han förklarad omyndig, är advokaten skyldig att genast utträda ur samfundet. Gör han inte det skall samfundets styrelse förordna om hans uteslutning.

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet äger enligt 8 § föra talan mot beslutet genom besvär till högsta domstolen. Paragrafen tillerkänner också JK rätt att föra talan till högsta domstolen. Han äger sålunda klaga över beslut av disciplinnämnden i fråga som avses i 7 §, och detta oavsett huruvida nämnden funnit påtalat förfarande böra leda till disciplinär åtgärd eller ej och oavsett huruvida frågan väckts av JK eller den av samfundets organ upptagits självmant eller på anmälan av enskild. Han äger också klagerätt över styrelsens beslut i ärende som gäller fråga om advokat inte längre fyller de formella behörighetsvillkoren.

Uttalanden under förarbetena till RB

Processkommissionen behandlade i sitt betänkande (SOU 1926:31) Rättegångsväsendets ombildning olika frågor om advokatväsendets organi-

sation. I frågan om till vilket organ man borde förlägga prövningen av ansökan om inträde i advokatsamfundet förordade kommissionen den ordning som upptagits i gällande rätt (s. 219). Kommissionen uttalade härom bl. a. följande.

Då de flesta kompetensvillkoren äro av rent formell natur, kan det synas tämligen likgiltigt, vem som utövar prövningsrätten. Till domstol bör den emellertid av principiella skäl ej förläggas. Därigenom skulle ett avsteg ske från grundsatsen om advokaternas oberoende ställning i förhållande till domstolarna. Den enklaste och bästa lösningen synes vara, att advokatföreningens styrelse får handhava prövningen. Om avgörandet överlämnas åt offentlig myndighet, måste denna i allt fall inhämta yttrande från advokatföreningens styrelse. Föreningens styrelse har med ledning av inhämtade upplysningar från avdelningsstyrelserna de bästa förutsättningarna för bedömandet av sökandens redbarhet. Då den, som antages till advokat, därmed också blir medlem av advokatföreningen, är det billigt, att beslutanderätten tillkommer föreningens styrelse. Någon fara för att prövningsrätten ej kommer att utövas opartiskt torde ej föreligga. Kompetensvillkorens övervägande formella natur lämnar ej större spelrum för godtycke, och ytterligare garanti vinnes om, på sätt processkommissionen ämnar förorda, möjlighet att hos domstol överklaga styrelsens beslut beredes den, vilkens ansökan avslagits.

Processkommissionen föreslog också att den disciplinära kontrollen skulle uppdras åt advokaterna själva och anförde härom bl. a. följande (s. 215 och 216).

Om man uppdrager den disciplinära myndigheten åt advokaterna själva, kan det förväntas, att kontrollen blir både verksammare och smidigare än med något annat system. Advokaterna hava mera än någon utomstående myndighet ett levande och omedelbart intresse av att ståndets anseende upprätthålles och hava säkerligen också bättre kännedom om missförhållandena inom yrket, än som kan påräknas hos myndigheterna. Advokaternas uppgift i detta hänseende underlättas väsentligen genom det muntliga och offentliga rättegångsförfarandet, vilket i sig självt är ägnat att verka uppfostrande på dem, som föra talan inför rätta. Den disciplinära bestraffningsrätten, överlämnad åt den av framstående medlemmar av ståndet sammansatta styrelsen för advokaternas egen organisation, kommer att utövas av personer, som i erfarenhet om advokatyckets olika förhållanden stå framom varje annat organ och därför äga särskilda förutsättningar att rätt utöva sin myndighet.

Processlagberedningen förordade i sitt betänkande (SOU 1938:44) Förslag till rättegångsbalk en ordning rörande tillsynen över advokatväsendet som i sina huvuddrag överensstämmer med den som nu gäller. Beredningen uttalade i detta hänseende bl. a. följande (s. 20).

Tillsyn över advokatväsendet bör i första hand utövas av samfundets styrelse. Styrelsen har att vaka över att advokat i sin verksamhet redbart och nitiskt fullgör honom anförtrodda uppdrag och i allt iakttar god advokatsed. Åsidosätter advokat sina plikter, bör det åligga styrelsen att ingripa mot den felande genom att tilldela honom crinran eller varning och i svårare

fall genom att utesluta honom ur samfundet. De allmänna intressen, som äro förknippade med advokaternas verksamhet, äro av den vikt, att de böra äga en målsman utanför advokaternas egen krets. Denna uppgift synes lämpligen böra förenas med de åligganden, som redan nu tillkomma justitiekanslern i fråga om tillsyn över domstolsväsendet. Beredningen föreslår därför, att justitiekanslern skall äga hos styrelsen påkalla åtgärd mot advokat, som åsidosätter sin plikt, samt att styrelsens beslut må av justitiekanslern överklagas hos högsta domstolen. Den, vars begäran om inträde avslagits eller som uteslutits ur samfundet, bör ock kunna i högsta domstolen föra talan mot beslutet.

I den närmare motiveringen till beredningens förslag till 8 kap. 8 §, vilket oförändrat intogs i RB¹, anförde beredningen (s. 133) bl. a. följande.

Med hänsyn till såväl allmänna intressen som den enskildes rätts-säkerhet torde rätt böra finnas att draga vissa beslut av advokatsamfundets styrelse under domstols prövning. Ur allmän synpunkt är av betydelse, att envar, som fyller de i lagen angivna kompetenskraven, kan vinna inträde i samfundet; eljest skulle den faran föreligga, att de redan intagna ledamöterna till förfång för den rättssökande allmänheten i eget intresse komme att obehörigt begränsa ledamotsantalet. Av lika stor vikt är, att ledamot, som visat sig olämplig som advokat, ej längre tillåtes att kvarstå i samfundet. Även ur den enskildes synpunkt är angeläget, att säkerhet vinnes, att ej obehöriga hänsyn göra sig gällande vid avgörande av fråga om hans antagande till ledamot eller uteslutning.

Beträffande valet av domstol, som skall äga upptaga klagomål mot styrelsens beslut, torde endast hovrätt och högsta domstolen kunna ifrågakomma. Med hänsyn till prövningens övervägande rättsliga natur och betydelsen av de rättigheter, varom vore fråga, förordade processkommissionen högsta domstolen; även enligt beredningens uppfattning tala övervägande skäl härför.

Under riksdagsbehandlingen av propositionen 1942:5 med förslag till rättegångsbalk godtogs den föreslagna regleringen i fråga om advokatväsendet. I samband med att första särskilda utskottet i sitt utlåtande 1942:2 uttalade sin anslutning till förslaget, anförde utskottet bl. a. följande.

De bestämmelser, som upptagits i 8 kap., avse icke att tillgodose något speciellt advokatintresse. Visserligen få ledamöterna i det föreslagna advokatsamfundet ensamrätt till advokatnamnet, något som dock väsentligen torde utgöra endast ett lagfästande av vad som redan nu på många håll särskilt i domstolarna tillämpas, men genom den kontroll som advokaterna underkastas torde förslaget snarare kunna sägas innebära en inskränkning i deras fria yrkesutövning. Huvudsyftet med regleringen av advokatväsendet är att i möjligaste mån säkerställa den rättssökande allmänhetens intresse. Det är, såsom processlagberedningen framhållit, av stor vikt att de rättssökande i sina rättsliga angelägenheter kunna söka råd och hjälp hos personer, om vilka de kunna äga visshet att de besitta härför nödiga kvalifikationer. Detta syfte torde kunna vinnas där-

¹ År 1963 har i lagrummet vidtagits vissa jämkningar betingade av disciplin-nämndens inrättande (prop. 1963:156, 1LU 27, rskr 258).

igenom att advokat kåren erhåller en offentligrättslig organisation och underkastas nödig kontroll.

Vissa senare riksdagsuttalanden

I anledning av en år 1968 väckt motion om en fast organisation av statsanställda offentliga försvarare framhöll första lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (1LU 1968:24) att det från psykologisk synpunkt måste vara värdefullt att den tilltalade i enlighet med gällande ordning kan anförtro sig åt en offentlig försvarare med oberoende ställning i förhållande till myndigheterna.

Vid rättshjälpsreformens antagande år 1972 prövade justitieutskottet i en motion yppade farhågor för att advokat kårens självständighet skulle kunna äventyras genom rättshjälpsreformen. Härvidlag framhöll utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande (JuU 1972:12) att en självständig advokat kår utgör en institution av mycket stor betydelse för vår rättsordning. Utskottet uttalade vidare att reformen självfallet inte fick innebära någon rubbning av principen att advokaterna skall stå fria och oberoende i förhållande till det allmänna.

I samband med behandlingen vid föregående riksmöte av en motion med förslag till ett system med fast anställda offentliga försvarare i brottmål vidhöll utskottet riksdagens ställningstaganden från 1968 och 1972 och avstyrkte bifall till motionen (JuU 1975/76:24). Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Svar på fråga vid 1975/76 års riksmöte

I frågan 1975/76:6 begärde herr Ekinge svar av justitieministern om det enligt statsrådets mening fanns anledning överväga att överföra auktorisation av advokater från Sveriges advokatsamfund till domstolsverket eller annan lämplig myndighet.

Efter en redovisning av gällande regler om antagande av ledamot i samfundet och om vidtagande av disciplinär åtgärd mot sådan ledamot uttalade justitieministern att det genom den beskrivna ordningen är väl sört för att den för den enskilde viktiga frågan om medlemskap i advokatsamfundet prövas omsorgsfullt och opartiskt. Justitieministern ansåg det inte finnas anledning att ändra på nuvarande ordning. (Se riksdagens protokoll 1975/76:8 s. 21-24.)

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från högsta domstolen, justitiekanslern, riksåklagaren, Sveriges advokatsamfund och Sveriges domareförbund.

Samtliga remissinstanser avstyrker bifall till motionen.

Högsta domstolen erinrar om att advokatsamfundet inte är någon enskild sammanslutning utan ett samfund av offentligt-rättslig karaktär. I yttrandet heter det vidare bl. a.

Den som har vägrats inträde i advokatsamfundet eller uteslutits därur äger genom besvär över samfundets beslut få frågan prövad av högsta domstolen. I fall då samfundets styrelse har beslutat att väckt fråga om disciplinärt ingripande mot ledamot ej skall hänskjutas till samfundets disciplinnämnd kan justitiekanslern hos nämnden påkalla åtgärd mot ledamoten. Och mot alla beslut av disciplinnämnden som rör fråga om disciplinärt ingripande får justitiekanslern föra talan i högsta domstolen.

Enligt högsta domstolens erfarenhet fungerar den nuvarande ordningen väl. Den tillgodoser enligt domstolens mening såväl den enskildes rätts-säkerhet som allmänna intressen.

JK påpekar till en början att motionsspörsmålet – frågan om auktorisation av advokater – hör intimt ihop med frågan om tillsynen över advokatväsendet. Efter en redogörelse för processkommissionens uttalanden i tillsynsfrågan uttalar *JK* att hans erfarenheter, inte minst genom hans egen tillsyn, av den praktiska tillämpningen av gällande ordning har bekräftat riktigheten av kommissionens bedömning. *JK* finner det inte föreligga någon anledning att ändra på den rådande ordningen i denna del.

Också när det gäller frågan om vem som skall handha själva prövningsförfarandet i samband med inträde i samfundet hänvisar *JK* till processkommissionens överväganden. De skäl som kommissionen anförde för att samfundets styrelse borde anförtros prövningen av ansökningar om medlemskap anser han alltjämt vara aktuella. Några bärande skäl för att flytta över enbart auktorisationen på en statlig myndighet kan *JK* inte finna. Han anser att tillräckliga garantier för offentlig insyn redan föreligger. Därst ytterligare insyn skulle anses nödvändig, bör enligt *JK*:s mening i första hand undersökas om inte kravet kan tillgodoses inom ramen för nuvarande ordning.

Riksåklagaren (RÅ) utgår i sitt yttrande från den jämförelse med 1973 års lagstiftning om auktorisation av revisorer som motionären gör. *RÅ* anför härom följande.

När det gäller revisorer och granskningsmän fanns flera skäl som talade för att staten skulle övertaga huvudansvaret för auktorisationen. Föreskrifter om villkoren för auktorisation och godkännande fanns i handelskamrarnas stadgor angående auktoriserade revisorer och godkända granskningsmän. Dessa stadgor antogs av respektive handelskammare utan någon medverkan eller insyn från statens sida. Mot handelskamrarnas beslut kunde talan ej föras. Beträffande relationen mellan antalet meddelade godkännanden av granskningsmän och antalet vägrade sådana godkännanden förelåg en betydande ojämnhet mellan de olika handelskamrarna, vilket tyder på att bedömningarna inte alltid skedde efter

enhötliga principer. Eftersom staten i en del lagar uppställt krav på att auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman skall deltaga i revision av vissa företag, framstod det som naturligt att staten övertar huvudansvaret för auktorisationsregleringen. Detta ligger också i linje med strävandena att öka den nordiska rättsenheten på aktiebolagslagstiftningens område. Dessutom förelåg sedan en tid tillbaka en intressekonflikt mellan handelskamrarna samt kommunerna och vissa riksorganisationer inom näringslivet angående handelskamrarnas tillämpning av reglerna om dispens från förbudet att inneha anställning hos annan än auktoriserad revisor, vilken konflikt knappast kunde lösas på annat sätt än genom statlig reglering.

Beträffande advokatväsendet är läget helt annorlunda. Sålunda finns bestämmelser om antagande och uteslutning av advokat i lag. Prövningsförfarandet sker hos ett enda organ, Sveriges advokatsamfund, vars stadgar fastställs av regeringen. Fortlöpande tillsyn sker – förutom av samfundets styrelse – av justitiekanslern, som har rätt att hos samfundet påkalla åtgärd mot advokat som åsidosätter sin plikt eller ej längre är behörig att vara advokat. --- Mot samfundets beslut kan talan föras i högsta domstolen, en ordning som garanterar att medlemsärendena behandlas med objektivitet och partiskhet.

Enligt RÅ:s mening har staten redan nu betydande inflytande och insyn när det gäller auktorisation av advokater. Befogad anmärkning torde enligt RÅ inte kunna riktas mot samfundets sätt att sköta sina åligganden med avseende på advokatantagningen, och sakliga skäl för motionsförslaget kan enligt RÅ inte anses föreligga.

Advokatsamfundet lämnar i sitt yttrande en redogörelse för gällande ordning och förarbetena till den. Rörande det närmare förfarandet vid handläggning av inträdesansökan upplyser samfundet följande.

En ansökan om inträde i samfundet blir föremål för ingående utredning. Den remitteras till den avdelning av samfundet inom vilken sökanden är verksam. Avdelningens styrelse låter inhämta yttranden från tingsrätter och hovrätter, inför vilka sökanden uppträtt, samt från samfundsledamöter, vilka haft kontakt med sökanden i dennes yrkesutövning. Om anledning därtill finns på grund av framkomna negativa uppgifter om sökanden, bereds denne tillfälle att yttra sig över den företagna utredningen. Efter det att avdelningens styrelse avgett yttrande i anledning av ansökan, prövas ansökan av samfundets styrelse, som därvid fullgör myndighetsutövning.

Samfundet uttalar vidare bl. a. att de motiv som låg till grund för 1942 års reform enligt samfundets mening alltjämt äger giltighet samt att erfarenheterna sedan dess har bekräftat ändamålsenligheten av den då beslutade ordningen. Samfundet påpekar att en omfattande praxis har utvecklats rörande grunderna för antagande av ledamot av samfundet och för uteslutning. Samfundet upplyser att högsta domstolen sedan år 1948 i sju fall av 36 lämnat bifall till besvär i anledning av förvägrat inträde samt att av dessa sju fall tre hänför sig till år 1948, ett till år 1965, ett till år 1967, ett till år 1969 och ett till år 1975. I sammanhanget

vill samfundet fästa uppmärksamheten på att antalet ledamöter den 1 januari 1948 uppgick till 790 och i dag uppgår till 1 460.

Enligt samfundets mening uppfyller nuvarande ordning väl de krav som kan ställas på en offentlig tillsyn över advokatväsendet.

Den parallell som i motionen görs mellan ledamotskap av samfundet och auktorisation av revisorer betraktar samfundet som missledande och anför vidare.

Före 1973 års förändringar rörande auktorisation av revisorer saknades nämligen helt en offentlig reglering och tillsyn över revisorskåren. Bakgrunden till att en utredning år 1970 tillsattes rörande auktorisation av revisorer var vidare att en intressekonflikt uppstått mellan berörda organisationer i en viktig fråga avseende auktorisationsreglerna och att bl. a. Svenska revisorsamfundet begärt en utredning av formerna för auktorisation. Inte heller i övrigt kan samfundet finna jämförelsen bärande.

Sammanfattningsvis uttalar samfundet att nuvarande ordning väl fyller de krav som kan ställas på en offentlig tillsyn över advokatväsendet.

Även *domareförbundet* reser invändningar mot motionärens jämförelse med reglerna om auktorisation av revisorer och anför i detta hänseende följande.

Till skillnad från vad fallet var för de auktoriserade revisorerna och godkända granskningsmännen (de senare numera kallade registrerade revisorer) före 1973 års riksdagsbeslut är advokaterna inordnade i ett samfund med delvis offentligrättslig karaktär med möjlighet för dem att få bl. a. frågorna om antagande och uteslutning prövade av högsta domstolen och med rätt för justitiekanslern att påkalla vissa åtgärder. Såsom skäl för att icke föreslå en ordning för auktorisation liknande den för advokater angav den s. k. auktorisationsutredningen i sitt betänkande Formerna för auktorisation av revisorer m. m. (Ds H 1971:3 sid 110), att beträffande revisorerna saknades tradition här i landet för en sådan ordning som finns för advokaterna och att det var svårt att basera ett auktorisationssystem på två yrkessammanslutningar – Föreningen Auktoriserade revisorer och Svenska revisionssamfundet (väsentligen bestående av granskningsmän). Ett annat alternativ till det slutligen genomförda förslaget gick ut på att prövningen av revisorer skulle göras av handelskamrarna enligt regler som staten fastställt. Alternativet avvisades i propositionen (1973:26 sid 47) under hänvisning bl. a. dels till starkt växlande praxis mellan olika handelskamrar och behovet för en enhetlig bedömning av prövningsärendena att dessa samlas hos ett organ, dels till de sekretessproblem som uppstår om länsstyrelserna, såsom var förutsatt enligt detta alternativ, skulle avge yttranden till handelskamrarna i revisorsärendena.

Domareförbundet konstaterar, mot bakgrund av vad ovan redovisats och det förhållandet att auktorisationsutredningen, såsom framgår av dess direktiv, tillsattes väsentligen för att lösa vissa uppkomna frågor om revisorernas anställningsförhållanden, att det knappast är rimligt att med utgångspunkt från den ordning som år 1973 genomförts för revisorer draga någon slutsats om lämpligaste ordning för auktorisation av advokater.

Vad angår den av motionären påtalade risken för att kollegiala förvecklingar kan medföra minskad objektivitet vid behandlingen av medlemsärenden uttalar förbundet, att det system som tillämpas av advokatsamfundet vid prövning av inträdessökandes redbarhet och lämplighet i förening med möjligheten att hos högsta domstolen besvära sig över avslag på inträdesansökan synes utgöra en god garanti mot att någon orättvist vägras medlemskap.

Avslutningsvis anføres i yttrandet att domareförbundet inte har sig bekant något fall som aktualiserar farhågor av det slag som anges i motionen. I den mån en alltför liberal praxis kommit att tillämpas vid beviljande av inträdesansökningar anser förbundet detta vara ett problem som bör kunna rättas till inom ramen för nuvarande system. Förbundet är övertygat om att hithörande frågor prövas på ett bättre sätt av advokatsamfundets styrelse än genom ett auktorisationsförfarande hos offentlig myndighet. I styrelsen finns enligt förbundets mening en samlad erfarenhet av vad som kan fordras av en god advokat, och sannolikt finns där också personlig kännedom om vederbörande. Därigenom skapas enligt förbundet större förutsättningar för en riktig bedömning.

Sammanfattningsvis uttalar förbundet att det saknas anledning att överföra auktorisationen av advokater till offentlig myndighet.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet en motion rörande ordningen för auktorisation av advokater.

Sveriges advokatsamfund, som tillkom år 1887, var fram till införandet av rättegångsbalken (RB) år 1948 en frivillig advokatsammanslutning. Genom regeringen av advokatverksamheten i 8 kap. RB gavs advokatsamfundet en offentligrättslig karaktär samtidigt som principen om advokatverksamheten som en fri yrkesutövning upprätthölls.

Enligt regleringen i RB skall för riket finnas ett allmänt advokatsamfund, vars stadgar fastställs av regeringen. Ansökan om inträde i advokatsamfundet prövas av samfundets styrelse, som därvid har att följa de kompetensvillkor som anges i RB och samfundets stadgar. Tillsyn över advokatväsendet utövas av samfundets styrelse och av justitiekanslern (JK). Frågor om påföljd för disciplinärt förfarande av advokat prövas enligt RB och samfundets stadgar av samfundets styrelse eller disciplinnämnd. Påföljderna är uteslutning, varning och erinran. Disciplinärende kan aktualiseras genom samfundets egen tillsynsverksamhet, genom anmälan från enskild eller genom framställning från JK.

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får föra talan mot beslutet genom besvär till högsta domstolen. Över beslut av disciplinnämnden har också JK besvärsmått.

I motionen 713 framförs önskemål om utredning och förslag beträffande

överförande av auktorisationen av advokater till lämplig statlig myndighet.

Vid ställningstagande till motionsspörsmålet bör enligt utskottets mening till en början beaktas att RB:s regler om antagande av ledamot i samfundet och om vidtagande av disciplinär åtgärd mot ledamot innefattar betydande inslag av sådan offentlig kontroll och insyn som motionären efterlyser. Enligt utskottets mening erbjuder dessa regler goda garantier inte bara för intresset av rättssäkerhet för den enskilde utan även för de viktiga allmänna intressen som är förknippade med advokatyrkets utövande.

Som framgår av redogörelsen ovan är regleringen också ett resultat av en omsorgsfull avvägning mellan å ena sidan önskemålet att tillgodose dessa allmänna och enskilda intressen och å andra sidan önskemålet att upprätthålla principen att advokatverksamheten utgör en fri yrkesutövning. En reglering i enlighet med motionsförslaget synes svårigen kunna ske utan att denna princip rubbas. Med hänsyn till angelägenheten av att så inte sker, vilket också på senare tid bl. a. vid riksdagsbehandlingen av rätts-hjälpsreformen år 1972 understrukits, fordras enligt utskottets mening skäl av särskild styrka för att en ändring av nuvarande ordning skall övervägas.

Den av motionären antydda parallellen med ordningen för auktorisation av revisorer är som några remissinstanser närmare utvecklade inte rättvisande och utgör inte något bärkraftigt stöd för motionsyrkandet. Inte heller i övrigt föreligger som framhållits av en enhällig remissopinion skäl som ger anledning att överväga någon ändring av nuvarande ordning.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1975/76:713.

Stockholm den 23 november 1976

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), herrar Polstam (c), Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), Petersson i Röstånga (fp), fru Bergander (s), herr Raneskog (c), fru Andersson i Kumla (s), herrar Winberg (m), Petersson i Helsingborg (s), fru Wiklund (c), fru André (c), herr Segerstedt (s) och fru Mårtensson (s).